

MƏDƏNİYYƏT HƏR BİR XALQIN MƏNƏVİ DÜNYASININ, MİLLİ MÖVCUDLUĞUNUN ƏSAS ATRİBUTLARINDAN BİRİDİR...

Deyirlər ki, həyatda əvəzolunmaz insan yoxdur. Mənə elə gəlir ki, bu fikir o qədər də doğru deyil. Əvəzəlməz insanlar var və yüz ildən, min ildən bir dünyaya gəlirlər. Həmin şəxsiyyətlər öz işləri, əməlləri ilə tarixdə elə silinməz izlər qoyurlar ki, aylar, illər, bəlkə də, əsrlər keçsə belə, unudulmur, öz müəllifini dahiyyə çevirir. Xalqımızın xilaskar oğlu, Ulu öndərimiz Heydər Əliyev kimi!

Ümummilli liderimiz Azərbaycan Respublikasına başçılıq etdiyi 34 il ərzində bütün sahələrdə olduğu kimi, mədəniyyətə də xüsusi diqqət

və qayğı göstərmişdir. Ölkə dərin böhran içərisində olan zaman belə millətin taleyində misilsiz əhəmiyyət daşıyan mədəniyyətimizi məhv olmaq təhlükəsindən qurtardı.

Mədəniyyətimizin elə bir sahəsi yoxdur ki, onun qayğısından bəhrələnməsin. Musiqimiz, teatrımız, kino sənətimiz, heykəltəraşlıq və rəssamlığımız, xalça sənətimiz və s. bugünkü inkişafı üçün Ulu öndərə borcludur. Ümummilli liderimiz zəngin mədəni irsimizin qorunmasını vacib hesab edərək deyirdi: **“Hər bir Azərbaycan vətəndaşı bu irsə layiq olmağa çalışaraq böyük bir tarixi keç-**

mişi, zəngin mədəniyyəti, yüksək mənəviyyəti olan ölkəmizin həm dünəninə, həm bu gününə, həm də gələcəyinə dərin bir məsuliyyət hissi ilə yanaşmalıdır”.

Mədəniyyətimizin inkişafında Heydər Əliyev mərhələsi XX əsrin 70-ci illərinin əvvəllərindən başlamış və bu gün də davam etməkdədir.

Kitabxana quruculuğunun özülü də məhz həmin dövrdə qoyulmuşdur. Bir çox şəhər və rayon mərkəzlərində yeni kitabxana binalarının tikilməsi, kitabxanaçı kadrların hazırlanması sahəsində səmərəli tədbirlərin həyata keçirilməsi, kitabxanaların maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində möhtəşəm işlərin görülməsi buna əyani sübutdur

1974-cü ildə **“Zəhmətkeşlərin tərbiyəsində və elmi-texniki tərəqqidə kitabxanaların rolunu artırmaq haqqında”** qərar imzalandı. Həmin qərardan sonra kitabxanalar mərkəzləşməyə, yəni Mərkəzi Kitabxana Sistemi kimi fəaliyyət göstərməyə başladı. Dahi insan **“Kitabxana xalq, millət üçün, cəmiyyət üçün müqəddəs bir yer, mədəniyyət, bilik, zəka mənbəyidir”** müdrik fikirlərini söyləyərək kitabxanalarımızın fəaliyyətinin inkişafı üçün daha da əvəzsiz işlər gördü.

1995-ci ildə respublikada kitabxana işinin inkişafının ətraflı şəkildə təhlili Nazirlər Kabinetinə tapşırıldı. 1996-cı ildə kitabxana işçilərinin Respublika Müşavirəsi keçirildi və orada işin yeni istiqamətləri, yeni vəzifələr müəyyənləşdirildi. 1998-ci ildə isə kitabxana tarixində dönüş mərhələsi sayılan **“Kitabxana işi haqqında”** Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul olundu. Həmin qanunda yenilik ondan ibarət idi ki, keçmiş sovet respublikaları arasında ilk dəfə Azərbaycanda **“Milli Kitabxana”** statusu müəyyənləşdi və onun fondları, əmlakı ümummilli sərvət elan edildi. Bu da Heydər Əliyevin kitabxanalarımıza verdiyi ən böyük dəyərlərdən birinin bariz nümunəsidir.

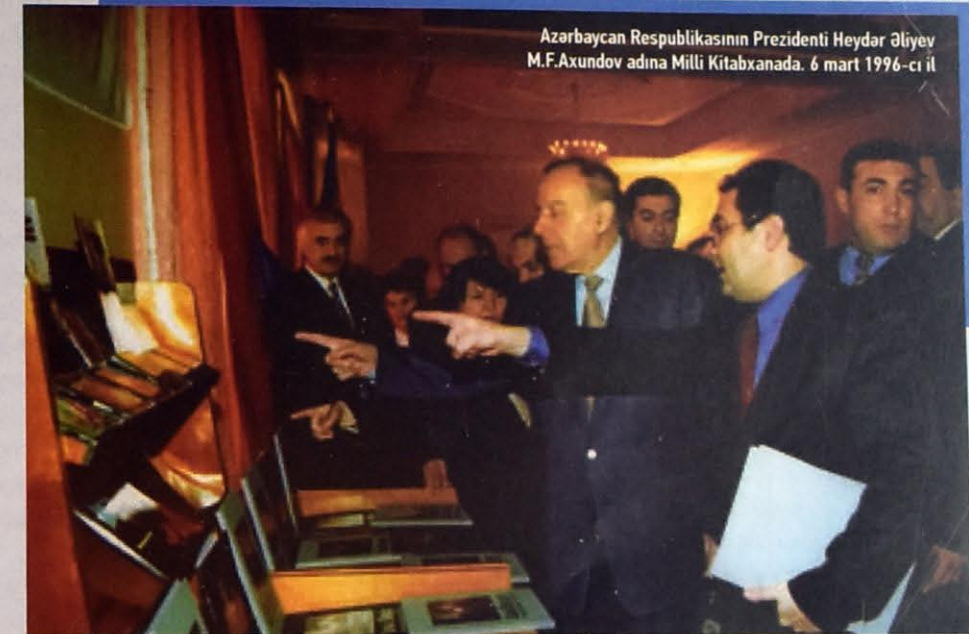
Xalqımızın böyük oğlu sonralar da kitabxana işi ilə bağlı bir sıra dövlət əhəmiyyətli qanun və fərmanlar imzalamış, 1996-cı ildə **“Azərbaycan Respublikasında kitabxana işinin vəziyyəti və onu yaxşılaşdırmaq tədbirləri haqqında”** Qərar, 1998-ci ildə **“Kitabxana işi haqqında”** Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir.

Bu gün Ulu öndərin ideyalarını layiqincə davam və inkişaf etdirən Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin ölkədə kitabxana işinə qayğısından danışmamaq mümkün deyil. 2004-cü ildə imzalanan **“Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında”** sərəncamı, **“Dünya ədəbiyyatı**

və uşaq ədəbiyyatı kitabxanası seriyasından kitabların nəşri haqqında” (2005), **“Azərbaycanda kitabxanaların fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi haqqında”** (2007), **“Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nın təsdiq olunması haqqında”** (2008) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin silsilə sərəncamları bu gün də kitabxanalarımıza diqqət və qayğının əvəzsizliyindən xəbər verir.

Tarixi abidələr, çoxsaylı maddi mədəniyyət qalıqları Azərbaycanın uzaq keçmişinin zənginliyini təsdiq etməklə yanaşı, eyni zamanda, xalqımızın milli pasportu hesab edilə bilər
Heydər Əliyev

Tariximizə və tarix-mədəniyyət abidələrinə böyük diqqət və qayğı göstərən Ulu öndərin birbaşa rəhbərliyi ilə bir sıra tədbirlər

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev M.F.Axundov adına Milli Kitabxanada. 6 mart 1996-cı il

həyata keçirildi, ilk növbədə, ən yüksək səviyyədə görüləcək işlərin istiqamətlərini müəyyən edən müzakirələr aparıldı, qanunlar, qərarlar qəbul edildi. Bu cəhətdən Azərbaycan SSR Ali Sovetinin 1973-cü ilin sentyabrında keçirilən sessiyasının gündəliyinə ərazidəki mədəniyyət abidələrinin vəziyyəti və onların qorunması tədbirləri haqqında məsələnin daxil edilməsi və müzakirə olunması diqqəti çəkir. Bunun ardınca Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsinin I katibi kimi Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan KP MK-nin 10 sentyabr 1976-cı ildə qəbul etdiyi **“Azərbaycan SSR-də tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi və bərpası işini yaxşılaşdırmaq haqqında”** qərar bu istiqamətdə mühüm işlər aparmaq üçün geniş üfqlər açdı.

Məxsus olduğu xalqın tarixinə dərin mərəq göstərən Ulu öndər bu sahədə aparılan genişmiqyaslı işlərin qanun çərçivəsində

Heydər Əliyev və SSRİ xalq rəssamı T.Salahov.
21 dekabr 1982-ci il

yerinə yetirilməsini təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin 21 iyul 1978-ci il tarixli sessiyasında **"Tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi və onlardan istifadə haqqında Azərbaycan SSR Qanunu"**nun qəbuluna, 27 yanvar 1982-ci ildə isə **Azərbaycan Tarix və Mədəniyyət Abidələrinin Mühafizəsi Cəmiyyətinin Nizamnaməsinin** Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetində təsdiqlənməsinə nail oldu. Beləliklə, ölkə ərazisindəki tarix və mədəniyyət abidələrinin bərpası, tədqiqi və qorunması məsələsi qanun və qərarlarla rəsmiləşdirildi.

Ulu öndər abidələrin qorunmasında hamının, xüsusilə rəhbər işçilərin rolunu həmişə ön plana çəkmiş və qeyd etmişdir ki, bu iş hər kəsin, xüsusilə də rəhbər işçilərin diqqət mərkəzində olmalıdır.

Tariximiz üçün müəyyən əhəmiyyət kəsb edən və yer altından tapılmış hər bir xırda əşya belə qızıl qədər dəyərlidir. Azərbaycan arxeoloji irsinə və maddi-mədəniyyət nümunələrinə böyük maraq göstərən, onlara hörmət və ehtiramla yanaşan, diqqət və qayğısını əsirgəməyən Ümummilli lider Moskvada, SSRİ-nin ali rəhbərliyində işlədiyi zaman doğma yerlərə gələndə vaxt məhdudluğuna baxmayaraq, ölkə ərazisində indiyədək qalan tarix-mədəniyyət abidələrini də ziyarət edirdi. 1983-cü ilin sentyabrında Azərbaycanda olarkən qədim mədəniyyət, elm, təhsil, ticarət və sənətkarlıq mərkəzlərindən biri Şabran şəhərinə getmiş, orada arxeoloji tədqiqatlarla tanış olmuş və bu işin genişləndirilməsini tövsiyə etmişdi. Bundan sonra, Şabranda bir neçə arxeoloji ekspedisiya fəaliyyətə başladı. Həmçinin həmin vaxt respublika rəhbərliyinə Azərbaycanın orta əsr şəhərlərinin tarixinin hərtərəfli öyrənilməsinin gücləndirilməsi haqqında tapşırıqlar verildi. Bir sıra Azərbaycan şəhərlərinin (Gəncə, Bərdə, Naxçıvan, Qəbələ və s.) qədim və orta əsrlər dövrü tarixinin sistemli şəkildə öyrənilməsi üçün arxeoloji ekspedisiyalar göndərildi, aparılan tədqiqatların nəticəsi olaraq monoqrafiya və məqalələr yazıldı.

Heydər Əliyev hakimiyyətinin birinci dönəmində Bakıda ən böyük abadlıq işləri görülmüş, müasir Azərbaycan memarlığının əsərləri sayılan və respublikanın siyasi və mədəni həyatında böyük əhəmiyyəti olan bir sıra memarlıq ansamblı, inzibati mərkəz,

saray, nəşriyyat, tədris korpusu, kompleks və özünün görkəmi ilə şəhərə rəvnəq verən neçə-neçə digər bina istifadəyə verilmiş, xeyrixah təşəbbüsü sayəsində çoxsaylı memarlıq abidələrinin bərpası mümkün olmuşdur.

O, ölkənin keçmişində, tarixində iz qoymuş böyük şəxsiyyətlərin abidəyə çevrilməsinin xalqın milli varlığına, milli duyğularının güclənməsinə son dərəcə müsbət təsir edəcəyini gözəl bildirdi. Mədəniyyətimizə dərin ehtiram nümayişi, göstərdiyi qayğı sayəsində Bakının ən görkəmli yerlərində xalqımızın milli varlığının daşıyıcısı olan böyük insanların əzəmətli heykəlləri ucaldılmış, tarixi şəxsiyyətlərin hər biri üçün mədəniyyət mərkəzinə çevrilən ev-muzeyləri yaradılmışdır.

Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideologiyasına mühüm önəm verirdi. Qədim yazılı abidə olan

"Kitabi-Dədə Qorqud"da milli düşüncə – azərbaycançılıq ideologiyası geniş əksini tapdığından dastanın araşdırılması və tədqiqinə geniş şərait yaratdı. "Azərbaycan ədəbiyyatı çoxəsrlik tarixi "Kitabi-Dədə Qorqud" kimi ədəbi abidələrlə, Nizaminin nəhəng yaradıcılığı ilə, Xaqaninin və Nəsiminin, Füzulinin və Vaqifin, söz sənəti bəhəddirlərinin dahiyənə əsərləri ilə, aşiq poeziyasının həmişə canlı nümunələri ilə zəngindir", - deyən Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə "Kitabi-Dədə Qorqud"un motivləri əsasında bədii film çəkildi.

Ulu öndər Heydər Əliyev dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin 500 illik yubileyi münasibətilə "Füzuli ensiklopediyası"nın hazırlanması və nəşr edilməsi haqqında sərəncam imzaladı.

1999-cu il mayın 15-də isə Azərbaycan xalqının qədim tarix və mədəniyyət qaynaqlarından olan "Kitabi-Dədə Qorqud"un 1300 illik yubileyinin layiqincə hazırlanması və keçirilməsi haqqında fərman imzalaması da onun elmə və mədəniyyətə verdiyi yüksək qiymətin təəcəssümüdür.

Hələ sovet dönəmində yaradıcı insanlara göstərdiyi diqqət və qayğı, yaradıcı şəxslərlə yaxın dostluq əlaqələri Heydər Əliyevə böyük sənət adamları arasında dərin hörmət və nüfuz qazandırmışdı. Səttar Bəhlulzadə, Mikayıl Abdullayev, Tahir Salahov, Toğrul Nərimanbəyov, Maral Rəhmanzadə, Böyükağa Mirzadə, Oqtay Sadiqzadə, Nadir Əbdürəhmanov, Mirəli Mirqasimov, Ömər Eldarov və başqa rəssamlarla şəxsən görüşərək onların yaradıcılıqları ilə yaxından maraqlanan Ümummilli lider bu addımı ilə milli mədəniyyətimizin daha da tərəqqisi üçün stimül yaradırdı. Onun sənət adamlarının yaradıcılığının qiymətləndirilməsi, yaradıcı insanlara respublikanın yüksək fəxri adlarının verilməsi və orden-məddallarla təltif edilmələri üçün göstərdiyi qətiyyət dünya siyasətində nadir dövlət başçıların nüməyişi etdirdiyi keyfiyyət idi.

Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbərliyinin ilk mərhələsində – ötən əsrin 70-80-ci illərində mədəniyyətin və incəsənətin bütün sahələri kimi, milli-mədəni sərvətlərimizin qorunub saxlanıldığı və təbliğ olunduğu muzeylərimizin də inkişaf etdirilməsi, onların şəbəkəsinin genişləndirilməsi, maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi

sahəsində xeyli uğurlu işlər görmüşdü. O, Azərbaycana rəhbər seçildiyi zaman Naxçıvanda cəmi iki muzey var idi. Onlardan biri 1924-cü ildə yaradılmış indiki Naxçıvan Dövlət Tarix Muzeyi, digəri isə 1967-ci ildə təşkil edilən Cəlil Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədəbiyyat Muzeyi idi. Muzey işinə qayğı və diqqət dahi rəhbərin fəaliyyətində daim xüsusi yer tutmuşdur. Ulu öndərin respublikaya rəhbərliyinin ilk ilində onun təşəbbüsü ilə "Respublikada muzey işinin yaxşılaşdırılması haqqında" qərar qəbul olundu.

1980-ci ildə muzey işinə dair yeni bir qərarın qəbulu respublikada muzeylər şəbəkəsinin inkişafına, bu işə rəhbərliyin təkmilləşdirilməsinə geniş imkanlar açdı və bölgələrdə tarix-diyarşünaslıq muzeylərinin açılmasına təkan verdi. Həmin qərardan sonra 1980-1982-ci illərdə respublikanın rayonlarında 30-a qədər muzey genişmiqyaslı plan əsasında yenidən quruldu. Milli-mədəni sərvətlərimizin qorunub gələcək nəsillərə çatdırılması sahəsində muzeylərin rolunu layiqincə qiymətləndirən və yeni-yeni muzeylərin yaradılmasının təşəbbüskarı olan dahi şəxsiyyət demişdir: "Milli ənənələrimizin nə qədər dəyərli olduğunu dünyaya gələn yeni nəsillərə çatdırmaq və onları bu ənənələr əsasında tərbiyə etmək üçün muzeylər lazımdır". Ulu öndərin bütün dövrlərdə öz aktuallığını qoruyub saxlayan bu tövsiyələri həm paytaxt Bakıda, həm də bölgələrdə uğurla həyata keçirilmiş və keçirilməkdədir.

Bütün bunlardan aydın görünür ki, doğrudan da, milli-mənəvi dəyərlərimiz, o cümlədən muzey işi daim dövlət qayğısı ilə əhatələnib. Ölkəmizdə muzey işinin inkişafı Ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Xalqımızın milli tarixi və mədəni irsinin qorunmasında muzeylərin dəyərini dərinləndirən və həssaslıqla duyan Ulu öndər respublikada müvafiq şəbəkənin genişləndirilməsini, onun maddi-texniki bazasının gücləndirilməsini həmişə diqqətdə saxlayırdı. Azərbaycan mədəniyyətinin Üzeyir Hacıbəyli, Hüseyn Cavid, Cəlil Məmmədquluzadə, Məmməd Səid Ordubadi, Cəfər Cəbbarlı, Bülbül, Səməd Vurğun, Niyazi və digər nəhəng simalarının memorial-xatirə, ev, bölgələrdə tarix-diyarşünaslıq muzeyləri məhz onun təşəbbüsü sayəsində yaradılıb.

1993-cü ildə Nazirlər Kabinetində muzey işçilərinin respublika müşavirəsi keçirilib, 1994-cü ildə isə bu müşavirənin materialları əsasında "Respublikada muzey işinin vəziyyəti və onun yaxşılaşdırılması haqqında" qərar qəbul edilib. 2000-ci il martın 24-də qüvvəyə minmiş "Muzeylər haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ölkəmizdə muzeylərin fəaliyyətinin təşkilati-hüquqi əsaslarını və müvafiq münasibətləri tənzimləyir. Bu sənədə əsasən muzey – maddi mədəniyyət abidələrinin komplektləşdirilməsi, mühafizəsi, öyrənilməsi, kütləvi nümayişinin və təbliğinin həyata keçirildiyi mədəniyyət, elmi-tədqiqat müəssisəsidir.

Heydər Əliyev siyasi irsinin öyrənilməsi, azərbaycançılıq

məfkurəsinin formalaşdırılaraq inkişaf etdirilməsi məqsədilə yaradılan Heydər Əliyev muzeyləri isə respublikada muzey şəbəkəsinin genişləndirilməsi sahəsində mühüm hadisə kimi qiymətləndirilməlidir.

Teatr müqəddəs yerdir! İnsanların mənəvi cəhətdən formalaşmasında teatr həmişə çox böyük rol oynamışdır.

Heydər Əliyev

Ümummilli liderimizin bu fikirləri onun teatr sənətinə verdiyi yüksək qiymətdən xəbər verir.

O, əsərlərin premyeralarına gələr, tamaşa bitdikdən sonra səhnə arxasına keçər, dramaturqla, rejissorla, rəssamla, ayrı-ayrı aktyorlarla bu sahənin bilicisi kimi söhbət edər, fikirlərini bildirərdi. Ulu öndərimiz ömrünün son günlərinə qədər bu ənənəni davam etdirdi. Heydər Əliyev yeri gələndə dramaturqa, rejissora və aktyorlara xoş sözlərlə bərabər, haqlı irad tutardı. Onun tamaşalara hər gəlişi, fikir söylədiyi rəylər teatr kollektivlərini daha böyük yaradıcılığa səslədi. Teatrların repertuarları yeniləşdi, zənginləşdi.

H.Əliyev incəsənət xadimlərinə daimi olaraq böyük ehtiramla yanaşırdı.

"Sənətdə hər kəsin öz yeri var. Heç kəs kiminsə yerini almır",

Heydər Əliyev Şərq xalqaları incəsənəti üzrə Beynəlxalq simpoziumun sərgi salonunda. Sağdan birinci xalq rəssamı Lətif Kərimov.
5 sentyabr 1983-cü il

- deyən siyasi xadim sənətdən, sənətkardan diqqət və qayğısını əsirgəməirdi.

Heydər Əliyevin teatra münasibəti iclaslarda, müşavirə və toplantılarda, plenum və qurultaylarda çıxışları zamanı teatr haqqında fikirlərində, ayrı-ayrı sənətkarlarla görüşlərində dediyi sözlərdə, görkəmli sənətkarların yubileylərinə göndərdiyi təbrik teleqramlarında, baxdığı tamaşalar barədə mülahizələrində öz dolğun əksini tapıb.

Naxçıvan Dövlət Xalça Muzeyi

Ulu öndər Azərbaycana rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə mədəniyyətin bir çox sahələri kimi, kino sənətinin inkişafına da böyük qayğı göstərmişdir. 1976-cı ildə milli kinomuzun 60 illik yubileyi ilə əlaqədar kino işçilərinin böyük qrupuna fəxri adlar vermiş, ayrı-ayrı dövrlərdə "Azərbaycanfilm" in texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, kinostudiya üçün yeni avadanlığın alınması üçün vəsait ayırmışdır.

"Azərbaycanfilm"də çəkilməmiş, lakin sovet ideoloqlarının qəbul etmədiyi "İstintaq", "Bir cənub şəhərində" və digər filmlər Heydər Əliyevin təkidi ilə ekran üzünə gördü. "Şəhərin yay günləri" pyesinin ekranlaşdırılması, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadənin şəxsiyyətinin araşdırılıb üzə çıxarılması, "Uzaq sahillərdə" filminin çəkilişi ideyası, ən başlıcası isə, hər il avqustun 2-nin Azərbaycan Kinosu Günü kimi qeyd olunması Ümummilli liderin adı ilə bağlıdır.

Kinoda Azərbaycan tarixini, mədəni abidələrini, dahi şəxsiyyətlərini canlandıran "Nəsimi", "Nizami", "Babək", "Dədə Qorqud" kimi ekran əsərləri meydana gəldi. Kinematografiya sahəsində çalışanların məişət şəraiti yaxşılaşdırıldı. Əgər 1969-cu ilə qədər Azərbaycan kinosunda yalnız bir nəfər Xalq artisti fəxri adı almışdısa, onun respublikaya rəhbərliyi dövründə Tofiq Tağızadə, Həsən Seyidbəyli və neçə-neçə sənətkarlar Xalq artisti adına layiq görüldülər. 1976-cı ildə kino sənətinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi haqqında tarixi qərar qəbul olundu. Məhz Heydər Əliyevin səyi nəticəsində 70-ci illərdən başlayaraq Bakıda ümumittifaq kinofestivallarının, televiziya filmləri festivallarının keçirilməsi ənənəsi qoyuldu. Bu sahəyə dair ilk sərəncamlardan biri Dövlət Film Fondunun yaradılması barədə oldu ki, bununla da filmlərimiz məhv olmaqdan qorundu. 1998-ci ildə "Kino haqqında" qanunun qəbul olunmasının əhəmiyyətini qeyd etdi: "Bu qanun Azərbaycan kinosunun hüquqi bazasını yaratdı".

Musiqi sənətimizin inkişafına xüsusi qayğı ilə yanaşan Heydər Əliyevin sərəncamı ilə 24 bəstəkar və musiqişünasa "Prezident təqaüdü" verilib. Onların bir çoxu "Şöhrət" ordeninə layiq görüldü.

Heydər Əliyevin Azərbaycan mədəniyyəti sahəsində uğur-

lu işlərindən biri də Azərbaycan xalçaçılıq sənətini yeni müstəviyə çıxarması ilə əlamətdardır. Bütün xalq sənəti növləri kimi, xalçaçılıq da ümumbəşəri mədəniyyəti zənginləşdirmiş, dünya dəyərləri sıralarına daxil olmuşdur. Xalçaçılıq, eyni zamanda, milli mədəniyyətimizin ayrılmaz hissəsidir. Bu sənət növü əsrlər boyu yaradılmış, qorunub saxlanılaraq bu günümüzdə qədər gəlib çatmışdır. Xalçaçılıq Azərbaycan ustalarının istedadı ilə zaman-zaman inkişaf edərək həm bütün ailələrin, həm də cəmiyyətimizin məişəti ilə sıx bağlıdır. Belə ki, Azərbaycan öz xalça məktəbləri və növləri ilə orijinal xalça istehsalı mərkəzlərindən birinə çevrilib. XII–XV əsrlərə aid Azərbaycan xalçaları dünyanın adlı-sanlı muzeylərində və şəxsi kolleksiyalarda – Nyu Yorkun Metropoliten, Londonun Viktoriya və Albert, Parisin Luvr, İstanbulun Topqapı, Vyana, Moskva, Sankt-

Peterburq və digər şəhərlərin muzeylərində saxlanılır. 1967-ci ildə yaradılmış Azərbaycan Xalça Muzeyi Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişindən sonra daha uğurla fəaliyyət göstərməyə başladı. Heydər Əliyevin "Muzeyə lazımı yardımın göstərilməsi haqqında" fərmanı xalçaçılığın uğurlu inkişafı üçün böyük təkan oldu. Bu sənəd Azərbaycanın qədim xalçaları və xalq tətbiqi sənəti nümunələrinin geniş miqyasda muzey fondunda cəmlənməsinə imkan yaratdı. Rayonlara, kəndlərə, qəsəbələrə göndərilmiş ekspedisiyalar gözəl nəticələr verdi, muzeylərin fondları xeyli zənginləşdi.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin ənənələrini layiqincə davam etdirən Prezident İlham Əliyev 7 dekabr 2004-cü il tarixində "Azərbaycan xalça sənətinin qorunması və inkişaf etdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununu təsdiqlədi. Ölkə başçısı bu qanunun təsdiqindən az sonra, 2005-ci il fevralın 7-də "Azərbaycan xalça sənətinin qorunması və inkişaf etdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun tətbiqi barədə fərman imzaladı. Həmin sənədlər Azərbaycanda xalçaçılığın inkişaf tarixində yeni səhifələr açmaqla, onun daha da intensiv inkişafına misilsiz töhfələr verdi.

Cənab Prezident İlham Əliyevin 2016-cı il 5 may tarixli sərəncamı ilə "Azər xalça" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti yaradılıb. Cəmiyyət xalçaçılığın inkişaf etdirərək ölkədə bu istiqamətdə güclü sənaye potensialı yaratmağı qarşısına məqsəd qoyub. "Azər xalça" ASC-nin yaradılmasının əsas məqsədlərindən biri məhz xalça və xalça məmulatlarının istehsalı, onların ölkə daxilində və xaricdə satışının təşkili, istehsalatda yeni texnologiyaların tətbiqi, maddi-texniki bazanın müasirləşdirilməsi və ondan səmərəli istifadə, habelə bu sahənin inkişafı ilə bağlı digər işlərin yerinə yetirilməsidir. Qeyri-neft sektorunun inkişafının prioritet təşkil etdiyi müasir dövrdə dövlət başçısının "Azər xalça"nın yaradılması barədə sərəncamı xüsusi əhəmiyyət daşıyır. İlk növbədə, bu addım ta qədimdən dünyanı heyran qoyan xalçaçılıq sənətinin yeni layihələrlə zənginləşməsi deməkdir.

Ulu öndərimiz söz, mətbuat azadlığı sahəsində də misilsiz xidmətlər göstərmişdir. Azərbaycan mətbuatının gələcək inkişafının istiqamət və perspektivlərini müəyyənləşdirib, ölkədə çoxlu sayda müstəqil mətbuat orqanlarının fəaliyyətə başlamasına təkan verib. 1993-cü ilə qədər qeyri-müəyyənlik içərisində çapalayan, siyasi təzyiqlərə, "senzor qayçısı"nın amansız həmlələrinə məruz qalan ölkə mətbuatı Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi iradəsi nəticəsində buxovlardan azad oldu.

1998-ci il avqustun 6-da Ulu öndər Heydər Əliyev "Ölkədə söz, fikir və məlumat azadlığının təmin edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında" fərman imzaladı. Həmin fərmanın bir bəndi ilə mətbuatda dövlət sirlərini mühafizə edən idarə ləğv olundu. Bu, senzuranın aradan götürülməsi demək idi. Həmin vaxtdan etibarən Azərbaycan mətbuatında yeni bir mərhələ başlandı.

Bütün bunlar xalqını, Vətənin ürəkədən sevən, onun mədəniyyətinə və mənavi sərvətlərinə diqqət və qayğını öz həyat amalına çevirən işıqlı şəxsiyyətin nəticəsi əməllərinin bariz ifadəsidir. Milli mətbuatımıza əvəzsiz diqqət və qayğısına görə Ümummilli liderimiz 2002-ci ildə "Jurnalistlərin dostu" adına layiq görüldü.

H.Əliyev həmişə yaradıcı ziyalılara yüksək qiymət verib. Bu mənada onun ədəbiyyat və incəsənət xadimlərinə münasibəti diqqətəlayiqdir. Məlumdur ki, yazıçı və şairlərin mədəni irsinə qayğı, onların kitablarının nəşri, ayrı-ayrı incəsənət xadimlərinin yubileylərinin keçirilməsi olduqca tədqiqatçıdır və bütün bunlar dövlət səviyyəsində aparılır. Tədqiqatçıların bildirdiyinə görə, dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin bu gün Lüksemburqda Rusiya Federasiyası səfirliyinin binası önündə yad edilməsi bunu aydın sübut edir. Dahi Azərbaycan mütəfəkkiri Məhəmməd Füzulinin 500 illik yubileyinə türkdillə dövlətlər qurumundan nümayəndələrin gəlməsi, Nəriman Nərimanovun Tiflisdə ev muzeyinin açılması, Ulyanovskidə büstünün qoyulması, Molla Pənah Vəqifin Şuşadakı məqbərəsinin açılması, Hüseyin Cavidin qəbrinin Sibirdən doğma torpağı Naxçıvana gətirilməsi və orada dəfn edilməsi H.Əliyevin Azərbaycan mədəniyyətinə dair siyasətinin bir hissəsidir.

Heydər Əliyev Azərbaycan mədəniyyəti haqda deyirdi: "Xalq bir çox xüsusiyyətləri ilə tanınır, sayılır və dünya xalqları içərisində fərqlənir. Bu xüsusiyyətlərdən ən yüksəyi, ən böyüyü mədəniyyətdir".

Dil hər bir millətin milliliyinin əsasıdır. Ona görə də hər bir gənc gərək öz ana dilini, Azərbaycan dilini, müasir Azərbaycan dilini ən incəliklərinə qədər bilsin və bu dildən istifadə etsin. Biz müstəqil Azərbaycanda Azərbaycan dilini dövlət dili etdiyimiz kimi, cəmiyyətimizdə də, xalqımızın içində də Azərbaycan dilini mütləq hakim dil etməliyik.
Heydər Əliyev

Ulu öndər Heydər Əliyev azərbaycançılığın ən mühüm komponenti olan ana dilinin inkişaf etdirilməsində mühüm tədbirlər həyata keçirmişdir. Ümummilli liderimizin fikrincə, ana dili azərbaycançılığın

təməl prinsipi idi. Buna görə də xalqa milli-mənavi dəyərlərini aşılamaq üçün ilk növbədə öz dilini qorumağın, inkişaf etdirməyin vacibliyini yaxşı bilirdi. Eyni zamanda, xatırlamaq yerinə düşər ki, Ulu öndər o dövrdə bütün rəsmi nitqlərini Azərbaycan dilində edir, bunu bütün rəhbər vəzifəliyə də tövsiyə buyururdu. Başqa bir fakt. 1978-ci ildə Azərbaycan SSR-in Konstitusiyaya layihəsi qəbul edilərkən Azərbaycan dilinin ana dili kimi təsbitlənməsi də Heydər Əliyevin cəsarətinin, Azərbaycan dilinə qəlbən bağlılığının, sevgisinin əyani təzahürü idi... Bundan başqa, dahi öndərimizin ötən əsrin 70-ci illərində nəşr olunmuş 3 cildlik "Müasir Azərbaycan dili" dərsliyinə dövlət mükafatı verməsi də dediklərimizə bariz nümunədir. "Millətin milliliyini saxlayan onun dilidir. Şübhəsiz ki, musiqi də, ədəbiyyat da, ayrı-ayrı tarixi abidələr də millətin milliliyini təsdiq edir. Amma millətin milliliyini ən birinci təsdiq edən onun dilidir. Əgər Azərbaycan dili olmasa, Azərbaycan dilində mahnılar olmaz, musiqi olmaz. Bunların hamısı biri-birinə bağlıdır. Azərbaycan

Heydər Əliyev Z. Xanlarovaya SSRİ Xalq artisti fəxri adı verilən gündə. 4 dekabr 1980-ci il

dilinin dövlət dili kimi yaşaması, möhkəmlənməsi, inkişaf etməsi də bizim ən böyük nailiyyətlərimizdən biridir. Bu, tək dil məsələsi deyil, həm də azərbaycançılıq məsələsidir, - deyən Heydər Əliyevin azərbaycançılığa, Azərbaycan dilinə sevgisi bitib-tükənməz idi, kökdən gəlirdi.

Azərbaycan deyəndə Heydər Əliyev yada düşür, Heydər Əliyev deyəndə isə Azərbaycan. Tarixi böyük şəxsiyyətlər müəyyən edir! Doğrudan da, Heydər Əliyev Azərbaycan tarixinə böyük şəxsiyyət kimi daxil oldu, "Ümummilli lider"ə, "Dahi Öndər"ə, "Xalqımızın xilas-kar oğlu"na, "Ölməz siyasətçi"yə, "Əvəzolunmaz şəxsiyyət"ə çevrildi və öz ölümü ilə ölümsüzlüyə qovuşdu. Onun məzarı bütün insanlar üçün müqəddəs bir ziyarət gah oldu. Bakıya gələn bütün insanlar ilk öncə dahi dünya üçün bu maraqlı şəxsiyyətin məzarını müqəddəs bir yer kimi ziyarət edərək, qarşısında böyük ehtiramla baş ayırlar.

Məryəm Əliyeva

Kürdəmir Rayon MKS-nin metodika-bibliografiya şöbəsinin baş bibliografi,
Qurban Məmmədov